

Sadržaj

PREGOVOR	XIII
OPĆI PREGLED Temeljne razvojne sastavnice	
PREGLED POLITIČKIH ZBIVANJA	
IDEOLOGIJE – »ZEMLJOVIDI« POLITIČKOG SVIJETA (<i>Tihomir Cipek</i>)	3
Komunistička ideologija	4
Fašistička ideologija	7
Demokratske ideologije	9
Vrijeme ideologija u Hrvatskoj	10
Suvremene hrvatske ideologije	18
Snaga ideologija	20
<i>Literatura</i>	21
PREGLED POLITIČKIH ZBIVANJA 1918–1945. (<i>Mario Jareb</i>)	23
Hrvati i Hrvatska od kraja Prvoga svjetskog rata do 1929. godine	23
Od proglašenja diktature kralja Aleksandra do sloma Kraljevine Jugoslavije	30
Hrvati i Hrvatska u Drugom svjetskom ratu	37
Kraj Drugoga svjetskog rata	44
<i>Literatura</i>	46
LJUDSKI GUBICI HRVATSKE U DRUGOM SVJETSKOM RATU I PORAČU (<i>Vladimir Geiger</i>)	47
Popisi, izračuni i procjene ljudskih gubitaka Jugoslavije i Hrvatske	47
Između činjenica i manipulacija	50
Ljudski gubici, migracije i etničke promjene u Hrvatskoj prouzročene Drugim svjetskim ratom	56
<i>Izvori i literatura</i>	59
PREGLED POLITIČKIH ZBIVANJA NAKON 1945. GODINE (<i>Zdenko Radelić</i>)	61
Komunisti preuzimaju vlast	61
Hrvatske granice	65
Sukob KPJ i Jugoslavije sa SSSR-om i Informbiroom	66
Federalizam i centralizam	67
Jugoslavenstvo i unitarizam	68
Hrvatska: Hrvati i Srbi	69
Tito na strani reformista	70
1968.: »nova ljevica«	70

Hrvatsko proljeće: otvara se pitanje međunacionalnih i međurepubličkih odnosa	71
Sukob ustavobranitelja i ustavorušitelja	77
Sučeljavanja u Hrvatskoj	78
»Politički kriminal« – zatvorenici osuđeni zbog političkog djelovanja	79
Raspad Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije	81
Višestranačjem prema samostalnoj Hrvatskoj	82
Republika Hrvatska i euroatlantske integracije	83
<i>Izvori i literatura</i>	84
STVARANJE SUVREMENE HRVATSKE DRŽAVE I BORBA ZA NJEZINU CJELOVITOST	
(1989–1995) (<i>Ante Nazor</i>)	87
Počeci demokratizacije (kraj 1980-ih – 1990)	87
Proglašenje suverenosti i obrana Hrvatske od srpske agresije (1991)	90
Međunarodno priznanje i borba za teritorijalnu cjelovitost RH (1992–1995)	95
Teritorij Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine kao jedinstveno ratište 1991–1995.	99
Gubici i ratna šteta	102
Zaključak	103
<i>Izvori i literatura</i>	105
PROMJENE U RADU POLITIČKIH USTANOVA	
PROMJENE U RADU POLITIČKIH USTANOVA 1918–1945. (<i>Mario Jareb</i>)	107
Hrvatska i državna uprava u prvoj Jugoslaviji	107
Hrvatske zemlje u Drugom svjetskom ratu	120
<i>Literatura</i>	127
PROMJENE U RADU POLITIČKIH USTANOVA NAKON 1945. GODINE (<i>Zdenko Radelić</i>)	129
Hrvatska: ime	129
Teritorijalno-upravna podjela	130
Predstavničke institucije	131
Ustavopravne promjene potkraj 1960-ih i 1970-ih	133
Ustav 1974. i konfederalizacija	134
Političke institucije u Republici Hrvatskoj	138
<i>Izvori i literatura</i>	141
PRAVNE INSTITUCIJE OD 1918. DO DANAS (<i>Dalibor Čepulo</i>)	143
Hrvatska područja između dva svjetska rata	143
Hrvatska u razdoblju Drugoga svjetskog rata	149
Hrvatska 1945–1990.	152
Republika Hrvatska nakon 1990. godine	157
<i>Izvori i literatura</i>	162

HRVATSKO ISKUSTVO S VOJSKOM, ORUŽNIŠTVOM I POLICIJOM (<i>Hrvoje Čapo</i>)	163
Raspad Austro-Ugarske Monarhije. Država Slovenaca, Hrvata i Srba (1918)	163
Kraljevstvo/Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca / Jugoslavija (1918–1941)	165
Drugi svjetski rat. Nezavisna Država Hrvatska (1941–1945) / Federalna Država Hrvatska (1944–1945)	168
Demokratska Federativna Jugoslavija / Federativna Narodna Republika Jugoslavija / Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija (1945–1991)	171
Republika Hrvatska (1991. –)	178
<i>Izvori i literatura</i>	182
DRUŠTVENI RAZVOJ: DEMOGRAFIJA, STRUKTURA, SOCIJALNA DRŽAVA	
DEMOGRAFSKE PROMJENE U HRVATSKOJ 1900–2020. (<i>Andželko Akrap</i>)	183
Kretanje broja stanovnika 1900–2019.	185
Promjene prosječnog broja članova u kućanstvu 1900–2011.	194
Prirodno kretanje 1901–2019.	195
Narodnosna struktura Republike Hrvatske	198
<i>Literatura</i>	203
DRUŠTVENA STRUKTURA HRVATSKE DO 1945. GODINE (<i>Zdravka Jelaska Marijan</i>)	205
<i>Literatura</i>	215
DRUŠTVENI RAZVOJ NAKON 1945. GODINE (<i>Zdenko Radelić</i>)	217
Položaj seljaštva	217
Nestanak »građanske klase« i nove vodeće strukture društva	219
Omasovljenje radništva i uloga sindikata	220
Stanje nakon 1950-ih	222
Nova elita	223
Samoupravljanje: novi put u komunizam	225
Projekt udruženog rada i delegatskog sustava	226
Socijalno stanje	228
Socijalni i nacionalni sastav partijsko-državnih struktura	229
Društvena kriza	230
Skica stanja nakon 1990.	231
<i>Izvori i literatura</i>	232
SOCIJALNA POLITIKA NAKON 1918. GODINE (<i>Darko Dukovski</i>)	235
Socijalna politika 1918–1945.	235
Socijalna politika 1945–1990.	241
Socijalna politika u Republici Hrvatskoj	249
<i>Izvori i literatura</i>	253

ZDRAVLJE, HIGIJENA I MEDICINA (<i>Željko Dugac</i>)	255
Javno-zdravstveni problemi	256
Zdravstvena organizacija i preventivna medicina	256
Zdravstveno osiguranje	259
Temeljne medicinske znanosti i klinička medicina	260
Medicina i društvo	261
<i>Literatura</i>	262

GOSPODARSKI RAZVOJ HRVATSKIH ZEMALJA

GOSPODARSKI RAZVOJ HRVATSKIH ZEMALJA DO 1945. (<i>Ivica Šute</i>)	263
Hrvatsko gospodarstvo između dva svjetska rata (1918–1941)	263
Hrvatsko gospodarstvo u Drugom svjetskom ratu (1941–1945)	280
<i>Izvori i literatura</i>	283

GOSPODARSTVO NAKON 1945. GODINE (<i>Zdenko Radelić</i>)	285
Socijalna revolucija	285
Agrarna politika	286
Nagli razvoj 1950-ih	286
Reforme 1960-ih	287
Hrvatska kritika međurepubličkih gospodarskih odnosa	289
Odnosi među razvijenim i nerazvijenim republikama	292
Kriza potkraj 1970-ih i 1980-ih	296
Stanje potkraj 1980-ih	298
Ratne štete, denacionalizacija i privatizacija	300
Stanje 2000-ih	302
<i>Izvori i literatura</i>	303

DIJASPORA I ISELJENIŠTVO

ŽIVOT I SVAKODNEVICA HRVATSKOG ISELJENIŠTVA OD 1918. DO DANAS (<i>Ivan Grkeš</i>)	305
Uvod	305
Mjesta emigracije	307
Integracija u novo društvo	311
Briga za vlastiti identitet	326
<i>Literatura</i>	337

ISELJENIČKE ORGANIZACIJE I VEZA S HRVATSKOM – IZMEĐU IDENTITETA I POLITIKE

(<i>Mario Jareb</i>)	339
Hrvatsko iseljeničtvo u međuraću i u Drugom svjetskom ratu	339
Hrvatsko iseljeničtvo i politička emigracija nakon Drugoga svjetskog rata	347
<i>Literatura</i>	358

CRKVA I VJERSKI ŽIVOT

CRKVA U SUVREMENOM DRUŠTVU (<i>Miroslav Akmadža</i>)	359
Katolička Crkva	359
Ostale vjerske zajednice	391
<i>Literatura</i>	400

INTELEKTUALNI I KULTURNI RAZVOJ

ŠKOLSTVO I PROSVJETA (<i>Zdravka Jelaska Marijan</i>)	403
<i>Literatura</i>	414

KULTURA NAKON 1918. GODINE (<i>Suzana Leček</i>)	415
Kulturne institucije	415
Kultura i politika	420
Modernitet	427
Popularna kultura	436
<i>Literatura</i>	444

RAZVOJ HRVATSKIH MEDIJA OD SVRŠETKA PRVOGA SVJETSKOG RATA DO DANAS (*Mario Jareb*)

Hrvatski mediji u međuraću	445
Između dvaju totalitarizama – mediji u Drugom svjetskom ratu	450
Hrvatski mediji od 1945. do 1990. godine	456
Na prijelazu tisućljeća – hrvatski mediji od stvaranja hrvatske države do danas	461
<i>Literatura</i>	467

SVAKODNEVNI ŽIVOT I STANDARD

SVAKODNEVICA, STANDARD I SLOBODNO VRIJEME U MEĐURAĆU (<i>Aleksandra Muraj</i>)	469
Stanovanje	469
Odijevanje	479
Prehrana	488
Kultura slobodnog vremena	494
<i>Izvori i literatura</i>	502

SVAKODNEVICA, STANDARD I SLOBODNO VRIJEME NAKON 1945. GODINE (*Darko Dukovski*)

Polet šezdesetih	505
Kriza osamdesetih	510
Kultura slobodnog vremena	512
<i>Izvori i literatura</i>	517

SPORT OD PRVOGA SVJETSKOG RATA DO DANAS (<i>Ivan Hrstić – Stipica Grgić</i>)	519
<i>Literatura</i>	530
REGIONALNA POVIJEST	
SJEVEROZAPADNA I SREDIŠNJA HRVATSKA U 20. STOLJEĆU (<i>Mario Kevo</i>)	533
Pregled političkih događanja	533
Gospodarstvo i promet	544
Stanovništvo	552
Kultura	553
<i>Literatura</i>	558
U NEVREMENU: MODERNA POVIJEST SLAVONIJE, SRIJEMA I BARANJE (<i>Ivica Miškulin – Tihana Petrović Leš</i>)	559
Pregled političkih zbivanja	559
Demografske i društvene promjene	585
Gospodarstvo	590
Prosvjeta i kultura	598
<i>Literatura</i>	602
GORSKA HRVATSKA U 20. STOLJEĆU (<i>Ivica Šute</i>)	605
Pregled političkih zbivanja	605
Gospodarske prilike	622
Demografski i društveni razvoj	628
Prosvjeta i kultura	632
<i>Izvori i literatura</i>	635
ISTRA I HRVATSKO PRIMORJE U 20. STOLJEĆU (<i>Marino Manin</i>)	637
Politički razvoj	637
Crkveni ustroj	649
Demografske promjene	654
Gospodarstvo	657
Svakodnevni život	665
Kulturni razvoj	668
<i>Literatura</i>	671
DALMACIJA NAKON 1918. GODINE (<i>Mario Jareb – Zdravka Jelaska Marijan</i>)	673
Političke prilike i upravni ustroj u međuraću	673
Dalmacija u Drugom svjetskom ratu	678
Gospodarstvo Dalmacije 1918–1945.	684
Prosvjetne i kulturne prilike u međuraću	689
Pregled političkih zbivanja i upravna organizacija u socijalističkoj Jugoslaviji	690
Dalmacija u Domovinskom ratu i Republici Hrvatskoj	696

Svakodnevni život i društveni i gospodarski razvoj nakon 1945. godine	698
Kultura, prosvjeta i znanost nakon 1945. godine	705
<i>Literatura</i>	708
HRVATI U BOSNI I HERCEGOVINI (<i>Miroslav Akmadža</i>)	711
Pregled političkih zbivanja	711
Hrvatske političke stranke u Bosni i Hercegovini	719
Gospodarstvo	721
Demografske promjene	724
Hrvati u borbi za očuvanje nacionalnoga, kulturnoga i vjerskoga identiteta	727
Prosvjeta i kultura	737
<i>Literatura</i>	740
HRVATI U BOKI KOTORSKOJ I CRNOJ GORI (<i>Tihana Petrović Leš</i>)	743
Povijest i granice	744
Demografske i društvene promjene	747
Gospodarstvo	750
Kultura	751
<i>Literatura</i>	757
HRVATI U VOJVODINI OD 1918. DO DANAS (<i>Robert Skenderović</i>)	759
Život u Kraljevini SHS/Jugoslaviji	759
Drugi svjetski rat	766
Razdoblje komunističke Jugoslavije	767
Raspad Jugoslavije i novi život u Republici Srbiji	770
<i>Literatura</i>	774
HRVATSKA U MEĐUNARODNOM KONTEKSTU	
HRVATSKA U MEĐUNARODNOM KONTEKSTU OD 1918. DO 1945. (<i>Mario Jareb</i>)	777
Hrvatske zemlje u vrtlogu međunarodnih odnosa do 1941. godine	777
U okrilju Osovine – Nezavisna Država Hrvatska i njezina vanjska politika	790
»Za kralja i federaciju« – kraljevska jugoslavenska vlada u izbjeglištvu i djelovanje njezinih hrvatskih predstavnika	796
»Nećemo kralja, hoćemo Tita, narod se pita« – vanjskopolitičko djelovanje partizanskoga pokreta do polovice 1944. godine	798
<i>Literatura</i>	801
HRVATSKA U MEĐUNARODNOM KONTEKSTU (1945–1991) (<i>Josip Mihaljević</i>)	803
Državnopravni položaj Hrvatske u Jugoslaviji	803
Jugoslavenska vanjska politika	805
Hrvatski udio u vanjskoj politici i diplomaciji	815
Hrvatska politička emigracija	818

Hrvatsko gospodarstvo i trgovina u međunarodnom kontekstu	820
Hrvatska znanost, umjetnost i kultura u međunarodnom kontekstu	823
Međunarodni dometi hrvatskih sportaša	829
<i>Literatura</i>	833
HRVATSKA VANJSKA POLITIKA 1990–2020. (<i>Dana Luša – Boško Picula</i>)	835
Uvod: vanjska politika u kontekstu tri desetljeća tranzicijskih procesa	835
Hrvatska vanjska politika i međunarodni odnosi 1990–2020.	837
Hrvatska vanjska politika 1990–1999: od ratne zone do zone mira	840
Hrvatska vanjska politika 2000–2010.: političko savezništvo za Europu	846
Hrvatska vanjska politika 2010–2020.: najmlađa članica Europske Unije	850
<i>Literatura</i>	863
KAZALO OSOBNIH IMENA	865
KAZALO ZEMLJOPISNIH POJMOVA	875
POPIS SURADNIKA U KNJIZI	887